

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Viite: Säätiölain uudistamistyöryhmän mietintö (23/2013)

Asia: Lausuntopyyntö

Miina Sillanpään Säätiön lausunto mietinnöstä 23/2013

Miina Sillanpään Säätiö esittää säätiölain uudistamistyöryhmän mietinnöstä kunnioittavasti seuraavaa:

Miina Sillanpään Säätiö pitää säätiölain uudistamista kannatettavana. Lain uudistamisella on turvattava säätiöiden toimintamahdollisuudet ja asema kansalaisyhteiskunnan aatteellisina toimijoina sekä yhteisen hyvän edistäjinä. Vaikka säännösten yhdenmukaistaminen yhteisöainsäädännön kanssa onkin osittain perusteltua, on tärkeää ottaa huomioon myös säätiöiden ominaispiirteet ja toiminnan erot verrattuna osakeyhtiömuotoiseen toimintaan.

Lakiuudistuksen tulee myös vahvistaa kansalaisten luottamusta säätiöiden harjoittamaan yhteiskunnallisesti merkittävään toimintaan. Uudella säätiölailla olisi varmistettava se, että kaikella säätiön toiminnalla toteutetaan perustajan hyvänä pitämää tarkoitusta.

Miina Sillanpään Säätiö kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin mietinnössä esiteltyihin kohtiin:

Peruspääoma

Mietinnössä ehdotetaan, että voimassa olevan lain mukainen 25 000 euron peruspääomavaatimus poistetaan. Eesityksen mukaan perustettavalla säätiöllä on oltava peruspääomaa ja muuta rahoitusta vähintään määrä, joka tarvitaan säätiön toimintasuunnitelman mukaisen toiminnan kulujen kattamiseen kolmen vuoden aikana rekisteröinnistä. Näkemyksemme mukaan peruspääomavaatimuksesta luopuminen voisi muuttaa merkittävästi säätiöiden luonnetta ja asemaa yhteiskunnassa sekä yleistä suhtautumista säätiötoimintaan. Säätiöt poikkeavat yhteisöistä, koska niillä ei ole omistajaa eikä jäseniä, joten on tärkeää varmistaa niiden varallisuuden riittäminen toiminnan asianmukaiseen hoitamiseen. Säätiön perustamiskynnys on pidettävä riittävän korkealla, jotta julkisin varoin valvottavaa toimintaa voitaisiin toteuttaa pitkäjänteisesti. Peruspääomavaatimus turvaisi osaltaan sen, että säätiöt säilyttävät omaisuuden yhteisen hyvän edistäjinä yhteiskunnassa.

Liiketoiminta ja sijoitustoiminta

Työryhmä esittää, että säätiö voi toimintamuotonaan harjoittaa liiketoimintaa, mutta liiketoiminta ei voi olla säätiön tarkoituksena. Miina Sillanpään Säätiö on työryhmän kanssa samaa mieltä siinä, että liiketoiminta ei voi olla säätiön tarkoituksena. Emme kuitenkaan kannata 1. luvun 6 §:n mukaista jakoa toimintamuotoihin välittömästi liittyvään liiketoimintaan ja muuhun liiketoimintaan toimintamuotojen rahoittamiseksi. Näkemyksemme on, että lakiin ei tulisi lainkaan ottaa liiketoiminnan harjoittamista koskevia säännöksiä liiketoiminnan määritelmän epäselvyyden vuoksi, mihin lakiehdotuksen perusteluissakin viitataan. Asia voitaisiin ilmaista esimerkiksi seuraavasti:

”Säätiön tarkoituksena ei ole voiton tavoittelu”

Perusteluissa viitataan myös siihen, että liiketoiminnan ja sijoitustoiminnan raja ei ole käytännössä selvä. Liiketoimintasuunnitelman ja sijoitussuunnitelman laadinta kuuluvat mielestämme johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden piiriin, joten niistä ei tarvita omia säännöksiä. Ko. suunnitelmista säätiötä

voidaan ohjeistaa osana hyvää hallintotapaa. Ehdotamme, että 1. luvun 5 §:ään kirjoitetaan ensimmäiseksi: "Säätiön varallisuutta on hoidettava huolellisesti." Esitämme, että myös sijoitustoiminta poistetaan käsitteenä laista.

Haluamme kiinnittää huomiota myös siihen, että sekä liiketoiminnan ja sijoitustoiminnan jaottelusta että liiketoiminta- ja sijoitus suunnitelman laadinnasta aiheutuu kustannuksia säätiöiden hallinnoille. Korostamme sitä, että lailla pitäisi varmistaa säätiön varojen ohjautuminen tarkoitusta edistävään toimintaan, jolloin on syytä tarkastella erityisen huolellisesti niitä ehdotuksia, jotka lisäävät säätiöiden hallinnollisia kustannuksia.

Työryhmä ehdottaa, että uudesta laista poistetaan voimassaolevaan lakiin sisältyvä edellytys varmasta ja tuloa tuottavasta sijoitustoiminnasta. Miina Sillanpään Säätiö kannattaa työryhmän ehdotusta, koska nykyisen lain edellytys on yleisesti osoittautunut epäselväksi ja ristiriitaiseksi.

Mietinnössä korostetaan, että ehdotuksella ei ole tarkoitus vaikuttaa säätiön harjoittaman toiminnan kohteluun verotuksessa, julkisia tukia annettaessa tai kilpailuolosuhteiden valvonnassa. Säätiöiden toiminnan luonnetta koskevassa arvioinnissa onkin tärkeää painottaa sitä, että toiminnan arviointi esimerkiksi rahoitus- ja tukimuotojen osalta perustuu kulloinkin sovellettavaan muuhun lainsäädäntöön.

Lähipiiri

Säätiön keskeinen ominaispiirre on se, että säätiö ei saa tuottaa etua lähipiirille. Tältä osin Miina Sillanpään Säätiö kannattaa mietinnössä esitettyä ehdotusta lähipiiriä koskevasta selkeytyksestä ja laajenuksesta. Sen sijaan emme pidä hyvänä sitä, että esityksessä on luovuttu voimassa olevan lain mukaisesta lainakieltoa koskevasta säännöksestä. Esitämme, että uuteen lakiin sisällytetään määräykset siitä, että säätiön varoja voi lainata tai antaa vastikkeettomia tai osittain vastikkeettomia etuja säätiön lähipiirille ainoastaan silloin, jos se on tarpeen säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi, ja johto on kaiken aikaa huomioinut säätiön edun.

Esitämme, että 5. luvun 2 §:ssä lähipiiri määritellään vastaavasti kuin kirjanpitolaissa. Lisäksi ehdotamme, että säätiöiden on laadittava lähipiirirekisteri taatakseen lähipiiritoimien luotettavan seurannan (kila 1829/2008).

Säätiön hallinto

Miina Sillanpään Säätiö pitää hyvänä, että lakiehdotuksessa säännellään nykyistä yksityiskohtaisemmin säätiön hallinnosta. Yhteisöjäsenyyden salliminen aiheuttaisi mielestämme kuitenkin lojaliteettiongelmia. Hallinnossa mukana olevilla on oltava selkeät, henkilökohtaiset vastuut. Päävastuullisen jäsenen tai toimitusjohtajan nimeäminen ei kokonaan poista epäselvyyksiä, joita yhteisöjäsenyyksistä aiheutuu.

Tilinpäätös ja toimintakertomus

Avoimuus ja läpinäkyvyys ovat osa säätiön hyvää hallintoa. Miina Sillanpään Säätiö pitää onnistuneena toimintakertomuksen sisällöstä tehtyä esitystä, jonka tavoitteena on edistää avoimuutta säätiöiden toiminnassa ja varojen käytössä. Toimintakertomuksen ja liitetietojen osittaista päällekkäistä informaatiota olisi kuitenkin syytä yhdenmukaistaa. Kantamme lähipiiriä koskeviin säännöksiin on esitetty toisaalla lausunnossamme.

Säätiövalvonta

Mietinnön mukaan säätiöiden valvontaa tulisi tehostaa. Miina Sillanpään Säätiö pitää tavoitetta sinänsä kannatettavana, sillä valvonnalla varmistetaan osaltaan luottamus kansalaisyhteiskuntaan ja säätiöiden toimintaan. Sosiaali- ja terveysalalla toimivat säätiöt ovat Patentti- ja rekisterihallituksen valvonnan lisäksi myös muiden viranomaisten valvonnan kohteena (mm. RAY, Valvira, AVI ja ARA). Valvonnan tulisi ulottua riittävästi kaikkiin säätiöihin, mutta rajallisten resurssien vuoksi esimerkiksi PRH:n valvontaa ei voitane nykyisillä resursseilla lisätä. Osa mietinnössä esitetyistä ehdotuksista lisäisi kuitenkin juuri PRH:n tehtäviä. Esimerkkinä voidaan mainita peruspääomavaatimuksesta luopuminen ja sen korvaaminen kolmen vuoden toiminta- ja taloussuunnitelmalla.

Mielestämme tilintarkastajan tehtävä tulee pitää erillään PRH:n tehtävänä olevasta viranomaisvalvonnasta. Pidämme tärkeänä, että havaittuihin ongelmiin puututaan, mutta mielestämme säätiöille olisi varattava mahdollisuus korjaaviin toimenpiteisiin, emmekä pidä hyvänä sitä, että tilintarkastaja on suoraan yhteydessä PRH:een. Käsityksemme mukaan PRH:n valvontatehtävien tukemiseen riittää se, että PRH saa tilintarkastuskertomuksen, kun tilintarkastus on suoritettu. Tilintarkastajan tehtävä määritellään tilintarkastuslaissa, joten näkemyksemme on, että esityksen 14. luvun 6 §:ää ei tulisi sisällyttää säätiölakiin.

Valvontatehtävään tarvittavien taloudellisten resurssien varmistamiseksi mietinnössä esitetään säädettyväksi säätiövalvontamaksusta, jolla katetaan osittain tai kokonaan säätiövalvonnasta aiheutuvat kustannukset säätiöiltä kerättävillä varoilla. Miina Sillanpään Säätiö pitää erittäin tärkeänä, että valvontamaksua ei kohdisteta pelkästään säätiöiden kustannettavaksi, vaan siihen osoitetaan varat valtion budjetista.

Lopuksi

Haluamme painottaa sitä, että pidämme tärkeänä, että säätiölakia on ryhdytty uudistamaan. Olemme tuoneet lausunnossa esille näkemyksemme esityksen niistä kohdista, joiden pohtimista ja täsmentämisestä pidämme jatkotyöskentelyssä tarpeellisenä. Uudistus ei saa hämärtää keskeisiä tunnusmerkkejä, joiden vuoksi säätiöiden toiminta eroaa jo lähtökohtaisesti esimerkiksi osakeyhtiöiden toiminnasta. Lakiuudistuksen tulee turvata säätiöiden asema perustajansa hyödyllisenä pitämän yhteisen hyvän toteuttajana.

Helsingissä 20. päivänä kesäkuuta 2013

MIINA SILLANPÄÄN SÄÄTIÖ

Tuire Santamäki-Vuori

puheenjohtaja

Jukka Kivekäs

varapuheenjohtaja